



Suomen Maantieteellinen Seura ja maantieteilijät

Mikä on maantieteen yhteiskunnallinen asema tällä hetkellä ja osaavatko maantieteilijät tuoda esille tietämystään? Nämä kysymykset nousevat esiin yllättävän usein suhteessa siihen, miten helppoja vastaukset voisivat olla. Maantieteilijät ovat kiinnostuneita monista asioista aluepolitiikasta ympäristö-ongelmiin, sosiaalisista, taloudellisista ja poliittisista kysymyksistä ihmisen ja luonnon suhteeseen. Tieteenalan tavoitteena on laaja-alainen tilassa tapahtuva prosessien käsitteellistäminen, riippumatta siitä, edustaako tutkimus luonnonmaantiedettä, kulttuurimaantiedettä, ihmismaantiedettä, yhteiskunta- ja alue- ja maantiedettä tai jotakin erityistä tutkimustraditiota. Näiden teemojen tunte-
musta tarvitaan aina.

Maantieteellisen tutkimuksen taso on Suomessa kansainvälisestäkin vertailtuna melko korkea. Samalla tutkimuksen, opetuksen ja koulutuksen sisältöjen kehittyminen vastaa paljolti samoja prosesseja, joita voi tunnistaa muualtakin maailmasta. Minulla on ollut mahdollisuus verrata suomalaista maantieteen opetusta Venäjän korkeakoulujen antamaan opetukseen. Olen havainnut opetuksen olevan Suomessa erittäin korkeatasoista ja innovatiivista. Pelkkä laadukas opetus ei kuitenkaan riitä takaamaan oppialan jatkuvuutta. Maantieteilijöiden pitää osata puolustaa tieteenalansa tärkeyttä yliopistoissa ja yhteiskunnassa. Samalla maantieteilijöiden pitää kysyä jatkuvasti itseltään, osaammeko todella paneutua yhteiskunnallisiin muutoksiin vai olemmeko jääneet sivustakatsojiksi murreksessa, jossa monet maailmanlaajuiset ongelmat suodattuvat myös suomalaisen arkeen.

On tärkeää pohtia, millaisia ovat tulevaisuuden maantieteilijät ja millaista heidän osaamisensa on

jatkossa. Yksi ajankohtainen haaste on löytää perusteet, joilla turvataan maantieteen osuus supistuvassa yliopistotaloudessa. Tähänkin löytyy kiinnostava vertailupohja Venäjältä, jossa maantieteen yhteiskunnallinen näkyvyys ja merkitys ovat suuret. Maantiede on institutionalisoinut Venäjällä paljolti Venäjän Maantieteellisen Seuran (*Russkoe Geografitšeskoe Obštšestvo*) kautta. Lähes kaikki venäläiset maantieteen tutkimuksen ja opetuksen parissa työskentelevät henkilöt ovat tämän valtavan seuran jäseniä. Kaikkiaan heitä on noin 15 000. Seuran presidenttinä toimii Venäjän puolustusministeri Sergei Shoigu ja seuran taloudesta vastaavan edunvalvojen komitean puheenjohtajana presidentti Vladimir Putin. Kyseiseen komiteaan kuuluu merkittäviä yhteiskunnallisia vaikuttajia ja suurten yritysten johtajia. Seuralla on myös tieteellinen neuvosto, johon on valittu suuri joukko Venäjän ansioituneita maantieteilijöitä.

Venäjän Maantieteellinen Seura toimii maan jokaisessa oblastissa. Seuralla on 85-paikallisyjärjestöä, joista merkittävimmät ovat Moskovan ja Pietarin järjestöt. Moskovassa seura toimii kahdessa pisteessä, joista uudempi on vain kivenheiton päässä Punaiselta torilta. Venäjän Maantieteelliseen Seuraan voikin pitää hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka maantiede ja siihen liittyvä tutkimus voivat saada merkittävän aseman yhteiskunnassa. Venäjän maantieteilijöiden parissa paljon toimineena ajatellenkin, että Suomen maantieteilijöiden ja Venäjän maantieteellisen yhteisön välisiä yhteyksiä tulisi jatkossa laajentaa. Suomen Maantieteellinen Seura (SMS) ja Venäjän Maantieteellinen Seura ovat keskustelleet monien muiden eurooppalaisten maantieteellisten seurojen tavoin yhteistyösopimuksen

tekemisestä seurojen välille. Toistaiseksi SMS ei ole allekirjoittanut sopimusta, sillä pelkona ovat mahdolliset taloudelliset ja poliittiset rasitteet, vaikka sopimuksen taustalla on ensisijaisesti ajatus maantieteellisen tutkimuksen ja arvioinnin yhteismitallisten kriteerien kehittämisestä, mahdollisten yhteisten tutkimusraporttien julkaisemisesta sekä tieteellisen tiedon vaihdosta. Kiristyvässä maailmantilanteessa juuri maantieteilijät voisivat olla se ryhmä, joka pyrkii rohkeasti rakentamaan vuorovaikutusta globaalien ongelmien hoitamiseksi.

Suomessa maantieteilijän koulutuksen saaneita henkilöitä työskentelee monissa yhteiskunnallisesti merkittävissä tehtävissä. Heidän koulutustaustansa jää kuitenkin usein epäselväksi. SMS:n tulisikin profiloitua entistä voimakkaammin maantieteen tutkijoiden, maantieteellisen koulutuksen saaneiden asiantuntijoiden ja maantieteestä kiinnostuneiden ihmisten yhteiseksi, kokoavaksi järjestöksi, joka lisää maantieteen painoarvoa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Seuran historia tarjoaa hyvän pohjan nykyisen toiminnan arvioinnille. SMS:n juuret ovat 1880-luvulla, jolloin perustettiin kaksi kilpailevaa seuraa vuosina 1887 ja 1888. Seurojen synnyn taustalla oli perustajien erilainen näkemys jäsenpohjasta ja tieteellisestä profilista. Suomen Maantieteellisen Seuran (*Sällskapet för Finlands Geografi*) perustaja, eläintieteilijä Johan Axel Palmén mielsi seuran tiukan tieteelliseksi, monialaisen akateemisen asiantuntijajoukon kokoontumisforumiksi. Suomen Maantieteellisen Yhdistyksen (*Finlands Geografiska Förening*) keulalahmo Ragnar Hult oli puolestaan monipuolisemman yhteenliittymän kannalla – tieteentekijöiden lisäksi seuran tuli olla myös opettajien ja kaikkien maantieteestä kiinnostuneiden yhteinen kohtauspaikka. Nykyinen SMS syntyi näiden kahden seuran yhdistyessä vuonna 1921.

SMS pyrkii vaalimaan toiminnassaan sekä Palménin että Hultin näkemyksiä. Seura edistää maantieteellistä tutkimusta ja harrastuneisuutta sekä toimii alasta kiinnostuneiden yhteisenä kohtauspaikkana. SMS tukee myös maantieteen kouluopetuksen asemaa. Seuran toiminnan näkyvin muoto on julkaisutoiminta. Tälläkin hetkellä SMS julkaisee kahta korkeatasoista maantieteellistä julkaisua, kotimaankielistä *Terra* ja englanninkielistä *Fennia*. Lisäksi SMS käy parhaimmillaan Suomen Kartografisen Seuran kanssa aktiivista keskustelua siitä, pitäisikö *Suomen Kartastosta* laatia seitsemäs painos. Suunnitteilla on myös *Suomen Kartaston* juhlapainos Suomen 100-vuoden itsenäisyyden kunniaksi vuonna 2017. *Terran* kehittäminen suomenkielisenä maantieteellisenä yleisaikakauskirjana ja *Fennian* profiloiminen kansainvälisesti tunnustetuksi maantieteelliseksi julkaisuksi tulevat vaatimaan koko maantieteelliseltä yhteisöltä yhteisiä

ponnisteluja. Lehtien olemassaolo ja sisältö kertovat pohjimmiltaan koko maantieteellisen tutkijayhteisön yhteiskunnallisesta relevanssista ja maantieteellisten teemojen monitieteisestä kiinnostavuudesta. Esimerkiksi *Terran* artikkeleja ja katsauksia ladattiin vuonna 2014 Elektran latauspalvelussa yli 4 300 kertaa – lataajina on ollut varmasti useiden alojen edustajia.

Seuran koko ja jäsenmäärä ovat keskeisiä yhdistysten toimintaa määrittäviä tekijöitä. SMS:n jäsenmäärä on tällä hetkellä hiukan yli 700. Jäsenmäärän maltillinenkin kasvattaminen on Seuran toiminnan kannalta tärkeää. Tulevaisuudessa tavoitteena on saada erityisesti aloittelevat maantieteen opiskelijat mukaan Seuran toimintaan. Tässä mielessä paikalliset maantieteelliset seurat, Turun Maantieteellinen Seura ja Pohjois-Suomen Maantieteellinen seura ovat SMS:n sisarseuroja. Maantieteilijöitä toimii aktiivisesti myös muun muassa Alue- ja ympäristötutkimuksen seurassa, Suomen Kartografisessa Seurassa sekä Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seurassa. Sirpaloitunutta toiminta- ja julkaisukenttää olisi mielekästä yhtenäistää, sillä yhdistystoiminnassakin pätee vanha totuus: mitä suurempi organisaatio, sen näkyvämpi ja vaikutusvaltaisempi se on. Tiukentuvassa taloudellisessa tilanteessa ja muuttuvassa tieteellisessä julkaisumaailmassa SMS voisi edistää kaikkien maantieteellisiä teemoja sivuavien seurojen yhteistyötä esimerkiksi julkaisutoiminnan parissa.

Maantieteellisen tiedon tarve on ilmeinen niin Suomessa kuin maailmallakin. Tästä hyvänä esimerkkinä on maantieteellisten menetelmien ja GIS-sovellutusten sekä keskeisten maantieteellisten käsitteiden kuten alueen, sijainnin, etäisyyden ja paikan runsas käyttö julkisessa hallinnossa sekä yritystoiminnassa. Esimerkiksi ulkoasiainministeriö on ilmaissut halukkuutensa käynnistää yhteistyötä SMS:n kanssa. Myös viimeaikaiset kunta- ja SOTE-uudistukset ovat osoittaneet maantieteellisen tiedon tärkeyden. Maantieteen menetelmä-, käsite- ja teoriavarannoista löytyisi rakennuspalkoita myös kansainvälisten konfliktien ja ympäristökysymyksiä ratkaisemiseen. Pohjimmiltaan maantieteelle – ja sitä kautta myös SMS:lle – on siis helppo nähdä tilaus tulevaisuudessa, sillä maantiede ja maantieteilijät liikkuvat siellä, missä ihmisten arki on. Muuttuvat yliopistopoliittiset ja yhteiskunnalliset asetelmat vaativat kuitenkin jatkuvaa strategista ennakointia ja osallistavaa suunnittelua, joissa tähdätään tuloksiin yhdessä, nopeasti ja tehokkaasti. Tähän työhön SMS kutsuu koko jäsenistöään sekä kaikkia maantieteestä kiinnostuneita.

KARI SYNBERG

Suomen Maantieteellisen Seuran puheenjohtaja